

Брисковська Оксана Миколаївна,
провідна наукова співробітниця наукової
лабораторії з проблем протидії злочинності
ННІ № 1 Національної академії внутрішніх
справ, кандидатка юридичних наук, старша
наукова співробітниця;
Грига Марія Андріївна,
старша наукова співробітниця наукової
лабораторії з проблем протидії злочинності
ННІ № 1 Національної академії внутрішніх
справ, кандидатка юридичних наук

АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В ОРГАНАХ ПОЛІЦІЇ

Принцип гендерної рівності зафіксовано в Конституції України, де у ст. 3 закріплено рівність чоловіків та жінок в усіх сферах життя. Крім даної норми, забезпечення окремих аспектів гендерної рівності передбачено статтями 21, 24, 51 Основного Закону. Так, ч. 3 ст. 24 Конституції України безпосередньо присвячена подоланню дискримінації жінок в Україні та наголошує на тому, що рівність прав жінок і чоловіків забезпечується наданням жінкам рівних із чоловіками можливостей у громадсько-політичній та культурній діяльності, у здобутті освіти та професійній підготовці, у праці та винагороді за неї тощо.

Відповідно до Закону України «Про забезпечення рівних прав і можливостей чоловіків та жінок» гендерна рівність трактується як рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства.

Міжнародна спільнота постійно здійснює моніторинг стану справ із забезпеченням рівних прав і можливостей. Питання гендерної рівності включено до низки провідних міжнародних звітів, що свідчить про важливість цінності гендерної рівності. Так, станом на 2020 рік Україна посідає 60 місце з 160 країн за Індексом із гендерної рівності (Gender Inequality Index).

Гендер – це не лише про відмінність за біологічними ознаками між чоловіками та жінками. Гендерна рівність – це рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства (Конституція України) [1].

Гендерна концепція суспільного розвитку й соціальних перетворень, спрямованих на суспільний прогрес, передбачає суспільний і державний погляди на життя обох статей як рівних, збалансованість можливостей їхнього розвитку, подолання всіх форм історичної несправедливості щодо ставлення до них і оцінки результатів їхньої діяльності, забезпечення умов для саморозвитку й

самовираження жінки й чоловіка як рівних у правах, свободах, обов'язках та відповідальності [2].

Реалізація адекватної гендерної політики в правоохоронних органах сприятиме уникненню зайвої замкнутості й позитивно позначиться на загальному рівні правоохоронної діяльності в країні. Жінки часто привносять у роботу сектору кращі комунікативні навички, здатність ефективно знижувати рівень напруги в конфліктних ситуаціях і мінімізувати застосування сили. Важливо, щоб професія працівника або працівниці правоохоронних органів була однаково доступною як для жінок, так і чоловіків із забезпеченням рівного ставлення до фахівців різних статей.

Якщо професійна кваліфікація жінок дає їм можливість обіймати керівні посади в структурах сектору безпеки та оборони, вони повинні мати право випробувати свої сили. Отже, якщо жінки виявляють бажання служити в органах поліції, для них має бути створено всі можливості, включно з можливостями очолювати підрозділи у разі наявності високого професійного рівня.

Втім, варто визнати, що для запровадження такої гендерної політики в органах поліції існує ціла низка як об'єктивних, так і суб'єктивних перепон, зокрема, відсутність умов для поєднання персоналом своїх професійних та сімейних обов'язків, гендерні стереотипи, непристосованість поліцейського обладнання для використання жінками, відсутність виділення бюджетних видатків на реалізацію відповідної гендерної політики, що спричиняє звуження переліку заходів, спрямованих на виконання національних та міжнародних документів і досягнення гендерної рівності загалом тощо.

Менший зріст та вага, схильність правопорушників зневажати жінок-поліцейських, існування певних складнощів при застосуванні зброї та фізичної сили роблять жінок-поліцейських потенційно уразливими, якщо вони опиняються у конфліктній ситуації під час несення служби. З огляду на це, Інститутом кримінальної юстиції США було запропоновано розробку спеціального навчального курсу для жінок-правоохоронців. Під час практичних занять цим курсом передбачається вироблення психологічної стійкості та впевненості, вміння тримати особисту дистанцію, а також таких специфічних для жінок навичок, як влучна стрільба та ефективне переслідування у взутті на високих підборах, уміння проводити прийоми рукопашного бою в положенні лежачи, ширше використання захватів та больових прийомів [3].

Для ефективною реалізації функцій правоохоронних органів важливо визнавати та реагувати на різні потреби представників різних вікових груп та різних статей (жінок, чоловіків, хлопців і дівчат), з якими доводиться працювати. Отже з цих позицій також важливо, щоб робота в органах була однаково доступною як для жінок, так і чоловіків із забезпеченням до них рівного ставлення як до фахівців.

Останнім часом в органах МВС здійснено чимало кроків на шляху до забезпечення гендерної рівності. Так, новацією законодавства і практики стало запровадження посади радника з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, а також створення окремих структурних підрозділів, які б забезпечували умови дотримання гендерної рівності (відділу з питань дотримання гендерної рівності МВС України). У закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання МВС України працюють помічники (радники) ректорів з гендерних питань. Розроблено численні форми й методи, методики та інструменти забезпечення гендерної рівності, спрямовані на імплементацію міжнародно-правових стандартів із питань гендерної рівності та недискримінації, виконання зобов'язань за міжнародними договорами України, законами й підзаконними актами, зокрема відомчими. Перед МВС України постало чимало завдань щодо впровадження гендерного компоненту в роботу керівництва, особового складу, структурних підрозділів, місій та операцій, закладів вищої освіти МВС України тощо. Організація фахової підготовки кадрів, розширення участі жінок у зміцненні правопорядку, встановленні миру та безпеки, удосконалення системи захисту жінок і дівчат, чоловіків і хлопців, які постраждали від конфліктів (ідентифікація, створення системи допомоги, інформування про 27 допомогу) є наразі пріоритетними напрямками сучасних реформ, що, зокрема, спрямовані на створення нових механізмів досягнення гендерної рівності, а також удосконалення вже наявних [4, с. 26].

Список використаних джерел

1. Шевченко З. В. Словник гендерних термінів. Черкаси: видавець Чабаненко Ю. 2016. URL: <http://a-z-gender.net/ua/gendernarivnist.html>.
2. Мельник Т. М. Правові аспекти гендеру. Основи теорії гендеру: навч. посібн. Київ: «К.І.С.». 2004. С. 283–326.
3. Права жінок правоохоронців та політика гендерної рівності: досвід інших країн у вітчизняному контексті. URL <https://helsinki.org.ua/articles/prava-zhinok-pravoohorontsiv-ta-polityka-hendernoji-rivnosti-dosvid-inshyh-krajin-u-vitchyznyanomu-konteksti/>.
4. Камінська Н. В., Чернявський С. С., Перунова О. С. Забезпечення гендерної рівності в системі МВС та інших центральних органів виконавчої влади [Текст]: лекція. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 31 с.